

ת"א של צוותא וגם של בית כנסת

קביעת בג"ץ בנוגע לסגירת המרכזים בתל אביב בשבת היא סוציאלית במהותה; היא לא פסיקה דתית, אבל בהחלט עקרונית, וחבל שהתאחרה כל כך. מותר ורצוי, ואפילו יפה ומכובד ונעים, שגם בעיר שתייגה עצמה ככזאת שאינה נחה לרגע, תהיה הפסקה של יום בשבוע. העולם המערבי אימץ מזמן את ה"סטארט-אפ" היהודי הבסיסי לגבי יום מנוחה, אז מדוע שדווקא אנחנו - מובילי אותו רעיון ערכי, חברתי וחינוכי - נתנער ממנו, רק מכיוון שכמה סוחרים ממולחים ובעלי הון שואפים להכפיל ולשלוש את ממונם? האם ניתן יד לפגיעה בבעלי עסקים קטנים, שלא יכולים לעמוד בתחרות, ובמקביל גם לניצולם של עבדים מודרניים בחברה הצרכנית, שעליהם נכפית עבודה ביום המנוחה?

יהדות היא לא רק רבנים ובתי כנסת וכשרות. היא גם אחריות חברתית, סובלנות, צדק ומוסר אנושי. שמירת השבת אינה רק ציווי אלוהי. היא ערך חברתי ותרבותי, ואילו חוק יום המנוחה הוא מתנה לאזרחים וקניין משותף של החברה כולה. לא עול ולא עוול. מי שדורש צדק חברתי אסור לו, רק מטעמי נוחות אישית, להתכחש ל"צדק השבתי".

יש בתל אביב הגדולה גם תרבות חילונית וגם דתית. גם הופעה בצוותא וגם חזנות בבית הכנסת. יש בה מצוות שבין אדם לבוראו, ויש בה מצוות לא פחות חשובות - ואולי יותר - שבין אדם לחברו. יש לעיר שלי, ושל כולנו, עבר, הווה ועתיד, ואת כל אלה אפשר וחשוב לשמר בהסכמה ובהבנה. רק חבל שהמבחן נופל עלינו בתקופה הכי פחות מתאימה; ערב הבחירות המוניציפליות, עת שבה מוקצנות עמדות. האיזון היפה והעדין הזה בהחלט לא חייב ולא צריך לכלול רשתות שיווק וחנויות, שהשורה התחתונה, והיחידה, שמעניינת את בעליהן היא זאת שמדפיסה הקופה הרושמת.

נחום גוטמן, אמן וסופר, חתן פרס ישראל, היה מוכר ומוגדר כאוהב תל אביב וכיקיר העיר. בספר "בין חולות וכחול שמיים", שכתב עם אהוד בן-עזר, הם מתארים את התקדמות הבנייה בעיר: ברחובות הלמו מקבות וכפות סיידים, ועל הפיגומים עמדו פועלים ושרו - שימו לב - "כל נדרי" ו"נתנה תוקף", וכך היו מונים: "אחת", "אחת ואחת", "אחת ושתיים" ומניחים אבן על אבן, לבנה על לבנה, נדבך על נדבך.

אמנם מים רבים זרמו בירקון מאז ידעו הבנאים העבריים ושרו, תוך כדי עבודתם, את סדר העבודה של הכהן הגדול בבית המקדש. עברו שנים רבות מאז ניסה חיים-נחמן ביאליק לחבר המנון תל-אביבי, שיוצר מסורת של דורות ורוקם עבר עם עתיד - שבהם הסב, האב והנכד אורגים את מסכת פלאיה של תל אביב. לא נשקע בנוסטלגיה, אך כדאי וחשוב שנכיר ונבין את צוואתם של חלוצי העיר. העיר העברית הראשונה מעצבת ומייצגת את דמותה של המדינה. היא מגדירה את המימד הרוחני והתרבותי, וגם את המימד הדתי והחברתי של ישראל. לא ראוי שנדחה אותם ושנתכחש אליהם.

ליאורה מינקא היא יו"ר תנועת אמונה, לשעבר חברת מועצת העיר ת"א